# امکانیت رؤیت در عرض شمالی در هلال جمادی الاولی با تحلیل قواعد اپتیک نور؛

(8:35)

یکی دیگر هم این مسأله بود؛ در جلسه قبل فرمودند ما در نیم کره شمالی واقعاً هلال هلال نداریم. در جنوب داریم ولی در شمال نداریم. کاناداد بود و در آرژانتین بود. به اینها مثال زدند که واقعاً ما در شمال اهلال هلال نداریم. چرا؟ چون مترصد شدیم تا محل جرم القمر را می دانیم اما هیچچیز برای ما متبیّن نیست. در مورد این عرض کردم؛ اتفاقا هلال ماه رجبی که در آن هستیم و هلال ماه جمادی الاولی که گذشت، هیچ دور نیست وقتی ارتفاع هلال بیشتر است، ولذا نور آن هم بیشتر است، شما بتوانید در بعد از ظهر آن را ببینید. ولو وقتی غروب شد همین هلال ماه رجب را نتوانید ببینید. نکته ی مهمی بود که در جلسه قبل عرض کردم.

بعد از مباحثه هم آقا تشریف آوردند و شاهد عرض من را فرمودند. همینی که اهل فن میگویند؛ هر چه ارتفاع هلال کمتر میشود نورش ضعیف میشود، نه اینکه آن اهلّاهلال نیست. چون باید مسیر بسیار طولانی ای را از جوّ طی کند، هر چه پایینتر می رود دم به دم دارد مسیرش طولانی تر میشود.

**شاگرد**: طولانی تر شدن مسیر را توضیح بفرمایید.

**استاد**: در ذهنتان کره زمین را فرض بگیرید؛ بالای آن یک لایه جوّ در نظر بگیرید. لایه جو هزار کیلومتر است. وقتی ماه بالای سر شما باشد، وقتی نورش میخواهد به چشم شما برسد باید هزارکیلومتر در جو بیاید. یک خط بکشید. حال ماه را ده درجه آن طرفتر ببرید. میبینید نوری که از جو وارد میشود، باید موّرب بیاید تا به چشم شما برسد. خُب موّرب طولانی تر است یا مستقیم؟! موّرب. همینطور پایین ببرید؛ هر چه آن را پایین میبرید به جایی میرسد که وقتی حدود نود درجه است، باید از این هزار کیلومتری که قطب بود، دیگر نمیتواند راست وارد بشود. شما که اینجا هستید و دارید نگاه میکنید، باید مسیر طولانیای از این هزار کیلومتر بیاید؛ تقریباً معادل شعاع زمین میشود که حدود شش هزار کیلومتر میشود؛ بلکه بیشتر. باید در جو این مسیر را طی بکند؛ آن وقت ببینید هزار کیلومتر تا شش هزار کیلومتر خیلی تفاوت میشود.

**شاگرد۲**: قطعاً به طول شعاع نمیشود چون قوس دارد. یعنی نهایت دو-سه هزار کیلومتر میشود.

**استاد**: بله، اگر افق ترسی را در نظر بگیریم. حال باید ببینیم چقدر از افق ترسی تا افق حقیقی فاصله می‌شود. من [دنبال] اینها نبودم. اینها نکات خوبی است. همان دو-سه هزار کیلومترش هم خیلی است. آن هم برای نور ضعیف هلال.

**شاگرد**: در شب‌هایی که ارتفاعش زیاد نیست، شاید غلظت جوّ هم تأثیرگذار باشد. چون زاویه اش که زیاد نیست.

**استاد**: منظورتان از غلظت، همان سطح های پایین است؟

**شاگرد**: بله.

**استاد**: بله، این هم نکته‌ای است. یعنی علی ایّ حال وقتی مسیری را که می‌آید، آن لایه‌های پایین جوّ که غلیظ است، خیلی بیشتر نور آن را محو می‌کند. هر متر ای هر میلی متری که اضافه می‌شود این تأثیر را می‌گذارد. آقا هم در جلسه قبل فرمودند که شاه این مطلب، خود خورشید است. البته روی حساب همان مطالب کلاسشان است که تدریس می‌فرمایند. خورشید در روز طوری است که اصلا نمی‌توانیم چشم را بطرفش باز کنیم. خورشید را در روز نمی‌توانید ببینید؛ چشم را می‌زند. اما وقتی غروب می‌کند مُدام نور ضعیف می‌شود. چرا؟ چون باید بیشتر از افق بیاید. خود نور به این شدت، طوری ضعیف می‌شود که وقتی می‌خواهد به افق برود شما به‌راحتی نگاهش می‌کنید. یعنی اصلاً چشم شما را نمی زند. چرا؟ چون در وقت افق پایین‌ترین ارتفاع آن است و باید طولانی ترین مسیری را از جو طی کند، لذا نورش ضعیف می‌شود. شدت نور خورشید را می‌گیرد.

**شاگرد**: بدون اینکه دورتر بشود.

**استاد**: بله. نزدیک افق خیلی مهم است. یعنی ارتفاع چهار درجه با یک درجه خیلی نورش فرق می‌کند. این شاهد مهمی است. بنابراین آیا عرف می‌پذیرد که بگوییم الآن هلال در اینجا هست، چون نورش از جو می‌آید شما نمی‌بینید. اگر کمی ارتفاع بیشتر بود شما می‌دیدید. لذا شهرهای دیگر می‌بینند. اینجا عرف نمی‌گوید که برای من اهلال هلال نشده است.

به‌خصوص در همین ماه رجب و جمادی الاولی که با تلسکوپ هم ندیدند، در بعد از ظهر به موقعیتی برویم که ارتفاع هلال زیاد است؛ یعنی نور آن در مسیری که از جو طی می‌کند محو نمی‌شود. ارتفاعش را زیاد گرفتیم. این نکته اول. نکته دوم؛ چون روز است، ارتفاعش نسبت به خورشید بالاتر است؛ چون پشت خورشید است. در ارتفاع بالا وقتی نورش محو نمی‌شود آن نوری که از هلال می‌آید، به اینجا می‌رسد. ارتفاعش بالاتر است، نورش هم به اینجا می‌رسد، شما که دارید با دستگاهی که فرض گرفتند آن را پی جویی می‌کنید می‌بینید همان هلال که ساعت سه بعد از ظهر با ارتفاع منا‌سب؛ فرمودند به‌ترین در ای‌بی آن در روز هم ارتفاع بودن آنها است که در آن مقاله توضیح داده بودند. این مسأله باید استفتاء بشود و ببینیم نظر مراجع چیست. ما فرض گرفتیم بعد از ظهر است و ساعت سه و چهار همه در همان تورنتو که آقا مثال زدند دیدند؛ چون در ارتفاعی است که می‌توان نورش را دید و نورش ضعیف نشده است؛ اما همان جا وقتی می‌خواهد غروب کند، دیگر نمی‌بینیم. حتی با تلسکوپ. چون نوری نمی‌آید تا ببینیم. اینجا باید چه کار کنیم؟ این مثال مهمی است.

این غیر از آن‌ست که نظر امثال حاج آقا که فرموده بودند در وقت غروب باید بالای افق هلال داشته باشیم، عرض کردم در آن گزارشی که داده بودند -سال دون و دو بود- بین کسانی که گزارش داده بودند گفته بودند ما هلال را دیدیم ولی در وقت غروب، هلال زودتر از شمس غروب کرد. به گمانم آن چه که در آن جلسه قفه‌ی بیشتر شبه‌ه کرده بود و حاضر نشده بودند حکم کنند که فردا اول ماه است، همین بوده است. چون این هلال زودتر غروب کرده بود. در بلد غروب کننده، این چه هلالی است که زودتر از شمس غروب کرده ولی شما می‌توانید بعد از ظهر آن را ببینید و قبل از مقارنه هم

نیست؛ بلکه پانزده-بیست ساعت بعد از مقارنه است. در اینجا حکمش چیست؟ به گمانم این فروعات خیلی ذهن را نزدیک می‌کند به اینکه بین اهلال هلال با رؤیت هلال در افق تمایز قائل بشویم. این هم مطلب قابل پی جویی است. هر چه هم اطلاعات موضوعی ای فتوایی هست که استفتاء شده باشد، به ما هم بفرمایید.

---

بازبینی #3
ایجاد شده 15 ژانویه 2026 12:04:18 توسط ... .
به روزرسانی شده 15 ژانویه 2026 12:22:20 توسط ... .